Sigurgrímur Jónsson

Skólahald á Stokkseyri – 100 ára

Virðuleg samkoma.

Þegar við nú komum hér saman í tilefni þess að eitthundað ár eru í dag liðin frá því að fyrst var hér settur barnaskóli með sérrödnum kennara sem ekki átti öðrum störfum að gegna, þá er vert að minnast þess að skólahald í Stokkseyrarhreppi á sér drjúum lengri sögu. Verður þá ekki komist hjá því að rifja það upp að til forna náði Stokkseyrarhreppur yfir allmikla stærra landssvæði en hann nú gerir/og voru austmörkin hin sömu og enn eru í gildi, það er ~~[illegible]~~ Baugstaðasíki með Baugstöðum sem austasta býli við sjó, en vesturmörkin voru Ölfusárós, með Öseyrarnesi sem vestasta býli hreppsins. Í fornum ritum er landsvæði þetta nefnt „Eyrar" – „koma út á Eyrum" og ýmsir ætla að jafnvel allt landsvæðið meðfram sjónum milli Ölfusár og Þjórsár hafi átt samheitið „Á Eyrum", en uppsveitamenn munu snema hafa nefnt þetta „Bakkann" og þá með sjóvarbakkann í huga, samanber algengt orðalag: „að fara niður á Bakka". Staðfesting á því að íbúar Stokkseyrarhreppa sjáfir hafa notað orðið „Bakki" sem samheiti byggðarinnar á ströndinni hefur varðveist í fundargjörð um skólamál frá 12. janúar 1851, en þar segir: „voru allir á því, að skólinn vari haldinn á tveim stöðum, nefnilega fyrir

utan Hraunsá á Útbakkanum og önnur deild hans vori á Stokkseyri". Dr. Guðni Jónsson, Stokkseyringasaga II, bls. 131.
Það leiðir af sjálfusér að fyrstað tilvar „Útbakki", þá hefur líka verið til „Austurbakki". „Bakkinn" var viðurkennt samheiti á byggðinni allri, og er þá að víkja að skólamálunum um sinn, þó síðar verði ekki komist hjá því að ræða lítillega önnur málefni sveitarfélagsins. – Þegar ég nú ræði um skólamál í Stokkseyrarhreppi, styðst ég að mestu við hið ágæta heimildarrit Dr. Guðna Jónssonar prófesors, Stokkseyringasaga II, bls. 126-152, endursegi sumt, en sé tekið orðrétt upp úr bók þessari, þá er það auðkennt með tilvitnunarmerkjum.
Sama er að segja um bók sr. Ariliusar Nielssonar, „Saga Barnaskólans á Eyrarbakka 1852-1952", þar sem til hennar er vitnað, en sú bók kom út á 100 ára afmæli þess skóla, er raunar var samskóli fyrir allann hreppinn með sömu stjórn, sömu kennurum og samegjulegum fjárhag fyrstu 26 árin sem skóli starfaði hér, ens og síðar kemur fram í máli mínu.
Svo er að sjá sem séra Páll Ingimundarson prestur í Gaulverjabæ hafi á árunum 1845-1848 verið aðal hvatamaður um barnafræðslu og stofnun skólahalds í sóknum sínum, en Stokkseyri er á þeim tíma anexía frá Gaulverjabæ og kirkja ekki byggð á Eyrarbakka fyrr en 1890-92. Séra Páll safnar um sig hópi

velviljadramanna sem hrifust af hvatningarordum sálusorgarasins, stofnudu til sjódsmyndunar og gengust fyrir frjálsum frammlögum svo ad í janúar 1851 eru handbærir 400 ríkisdalir „og mun hvert heimili hafa tekid þátt í þeim" (þ.e. samskotunum) en tilnefndir eru med sterstu frammlögin hreppsstjórarnir Adólf Petersen med 60 ríkisdali og þorleifur Kolbeinsson med 40 ríkisdali. Margir ágætir menn ad adrir eru nafngreindir sem studningsmenn ad þessu velferdarmáli sveitarfélagsins, en þó engir beisettir austan Hrausár fyrr en 1890-94 ad Június Pálsson á Sydra-Seli er kosinn í stjórnarnefnd skólans og 1894-1897 ad Hannes Jónsson í Rodgúl er kosinn í þessa sömu stjórnarnefnd barnaskólans í Stokksegrarhreppi. Þad var áhugamannafélag sem ad stofnun skólans stód, lagdi framm og safnadi fé til skólahaldsins, því ekki var um opinbert frammlag ad ræda ad suskomnu. Þess var vænst „ad hvert heimili í hreppnum ~~lagdi fram~~ léti af hendi rakna vissa fjárhód, um 70 skildinga árlega, og jafnvel munu þeir hafa farid framá, ad allur kostnadur vid skólahaldid yrdi greiddur úr hreppssjódi" En hér fór sem oftar um ýmis gód mál er til heilla horfa almenningi, ad skattgreidendum leist ekki á blikuna og tóku sig saman, 41 talsins, „sömdu mótmolaskjal hinn 16. april 1851 og birtu í Nýjum félagsritum. Þar er skólastofnuninni hardlega mótmolt og sérakklega

þrí, ef sveitarsjóður yrði að bera kostnaðinn" Samt varð skólahaldið að veruleika, og „Eyrarbakkadeild hins nýja skóla tók til starfa 25. október 1852. Um stofndag Stokkseyrardeildarinnar er ekki kunnugt". Á Eyrarbakka starfaði skólinn frá byrjun í egin húsnæði „en á Stokkseyri var ráðgert að hann fengi hús á leigu" Um þetta farast sr. Árilíusi svo orð í ádur umgetinni bók, bls. 33, og er þá búin að geta ýmissa gefenda og stuðningsmanna skólans: „Af ransn þeirra, hugsjónaást og höfðingsskap fæddist og ólst hin unga stofnun best, einmitt meðan byrjunarörðugleikar og andstaða óguaði mest. Því að árið 1855 er skólinn talinn eiga hús sitt skuldlaust og 138 dali og 68 skildinga í peningum, auk 28 dala í bókum" Gert var ráð fyrir að skólinn starfaði 3-7 mánuði ár hvert, og voru námsgreinar: lestur, skrift, réttritun, reikkningur, landafraði, mannkynssaga, danska og kristinfræði.

Þar sem skólinn naut ekki opinbers framlags varð að taka skólagjald af foreldrum þeirra barna er kennslu nutu, þó var það ekki fortakslaust, ef um fátæklinga var að ræða. Í þvílíkum tilfellum var hreppsstjórum gert að sjá um greiðsluna úr hreppssjóði, en „margir foreldrar munu hafa litið á slíkt sem ölmusu og kosið heldur að táta börn sín ekki fara í skóla".

Ekki var skólahaldið alveg samfellt öll árin, ýmist skólistyttur og þrjú eða fjögur ár er kennsla með öllu

felld niðu „sérleza vegna örbigðar í þessu harðæri" (1868–'69) sem meðal annar orsakaði það að fólk ekki gat kostað börn í skóla, en 1876 og eftir það naut skólinn nokkurs styrks, 200–300 króna á ári, og fór þá að rakna úr með fjármál þessarar merku stofnunar.

Það sem síðar gerðist í skólamálum Stokkseyrarhreppi hins forna, og til stór tíðinda má telja, gerðist á samegínlegum fundi skólanefndar og sveitarstjórnar á skírdag – hinn 7. apríl 1887, og gef ég nú Dr. Guðna Jónssyni orðið: „Samkvæmt bréflegri tillögu hreppsnefndaroddvitans, Einars Jónssonar borgara á Eyrarbakka, var ákveðið, að sveitarstjórnin skyldi hafa umráð með fjármálum skólans frammvegis og oddviti vera sjálvkjörinn gjaldkeri hans. Þar með var skólinn orðin opinber stofnun og á vegum hreppsfélagsins í heild og framtíð hans tryggð að fullu."

Margir ágætir menn koma við sögu um uppbyggingu og forsjá þessa skóla, en lengst virðist hafa notið við þeirra séra Páls Ingimundarsonar í Gaulverjabæ, Guðmundar Thorgrimsen verslunarstjóra Eyrarbakka og þorleifs Kolbeinssonar kaupmanns og hreppsstjóra á Stóru-Háeyri. –

Á bls. 126 í Stokkseyringasögu II ritar Dr. Guðni Jónsson þannig: „Allt frá því er skólahald hófst í Stokkseyrarhreppi hinum forna árið 1852 og þenað til hreppnum var skipt 1897, starfaði barnaskóli þar lengstaf á tveimur stöðum, önnur deildin á Eyrarbakka, en hin á Stokkseyri, og eru núverandi barnaskólar á

þessum stöðum beint framhald af þeim. En þó að deildirnar voru tvær, áður en hreppnum var skipt, töldust þar þó einn og sami skóli, enda lutu þar sömu stjórn, höfðu samegin legan fjárhag og meira að segja sama kennaranu langi framanaf." – Um þetta sama afni segir séra Árilíus Níelsson í áðurnefndri bók sinni, Saga barnaskólans á Eyrarbakka 1852–1952, bls. 70:

„Jón Bjarnason hét hann, fyrsti kennarinn eða skólastjórinn á Eyrarbakka og Stokkseyri. Rétt er að taka það fram, að fyrstu kennararnir áttu undantekninningarlaust að kenna á báðum stöðum. Var ferðum þeirra og veru í hvorum stað hagað svipað og við farkennslu nú á dögum."

Jón sá Bjarnason, er hér gat um sem fyrsta kennara skólans útskrifaðist úr Prestaskólanum sama vor og hann kom að skóla þessum um haustið 1852, hinn 25. október. Jón þessi Bjarnason var síðar prestur á ýmsum stöðum og eru synir hans tveir landskunnir menn, þeir Bjarni Jónsson frá Vogi á Fellströnd, alþingismaður, en við þennan stað kenndi hann sig alltaf. Hinn soncurinn var séra Magnús Blöndal, prestur í Vallanesi. Það vekur undrun hvað markið er strags sett hátt um val kennara, hinir lærðustu menn sem völ var á, guðfræðingar í meiri hluta, og hafa valist þangað hinir ágætustu menn sem síðar áttu eftir að marka hin dýpstu spor og lyfta þjóðinni á hærra menningar stig en hún hafði verið um langt skeið.

Um þetta segir séra Árilíus í áðurnefndri bók,

bls. 78: „Nafnkunnastir allra þeirra guðfræðinga, sem kenndu við Eyrarbakka barnaskóla, eru vafalaust þeir Páll Sigurðsson, síðar prestur í Gaulverjabæ og Magnús Helgason, síðar prestur á Torfastöðum, og fyrsti skólastjóri við kennaraskóla Íslands í Reykjavík." – – –

Erum við þá komin að deginum í dag, 17. október 1978, og tilefni þess að við erum hér samankomin. Í fundargerð skólanefndar barnaskólans í Stokkseyrarhreyri hinum forna, þann 1. nóvember 1878 segir svo: „Ísleifur Vernhardsson er af nefndinni fenginn til að kenna ~~börnum~~ börnunum í vetur á Stokkseyrardeildinni. Var skólinn þar settur af sóknarprestinum með ræðu þann 17. október 1878, eftir að þau 16 börn, sem í hann ganga, höfða verið yfirheyrð í bóklestri og þeim raðað." Um þetta segir Dr. Guðni Jónsson: „þetta er í fyrsta sinn, sem skóli er settur á Stokkseyri og sérstakur kennari ráðinn til hans. Er því 17. október 1878 réttur stofndagur barnaskólans á Stokkeyri, sem nú heitir Barna- og unglingaskóli Stokkseyrar og átti 80 ára afmæli á því ári, sem þessi þáttur var ritaður." En í dag, 17. október 1978, starfar þessi sami skóli eftir breyttum lögum og heitir nú Grunnskóli Stokkseyrar, og aftur hefur verið tekið upp nokkurt samstarf um skólamál á milli hinna gömlu sveitunga, þar sem vissir aldurshópar barna eru fluttir milli skólanna, sitt á hvort, til þess að fylla í samstæða bekki þar sem annars væru of fáir nemendur. Fer vel á þessu, og mætti boða meira samstarf síðar. – –

Ísleifur Vernhardsson kenndi her 5 vetur og tók þá við skólanum Bjarni Pálsson í Götu og var þar kennari í 4 ár, 1883-1887, en hann féll frá það ár, öllum harm dauði, er til þektu. Þá tók við Jón Pálsson yngri, bróðir Bjarna, og og kenndi einnig í 4 ár, 1887-1891, en þá tekur við Eudmundur Sæmundsson í Raudarhól og síðar í Bræðraborg. Kenndi hann lengst allra manna við þennan skóla, eða alls í 26 ár - 1891-1917. -

Nú kemst ég ekki hjá því að geta um það að á vordögum 1897 er Stokkseyrarhreppi skift og eru hin nýju hreppamörk í landamerkjum Hraunstorfu og Stokkseyrartorfu, um Hraunsá. Heitir nú vestari hlutinn Eyrarbakkahreppur en eystrihlutinn hélt hinu forna nafni Stokkseyrarhreppis. Hreppsnefnd sú er síðust fór með völd í Stokkseyrarhreppi hinum forna var skipuð eftirtöldum mönnum: síra Ólafur Helgason, Stóra-Hrauni, oddviti, Jón Jónsson, Holti, Benedikt Benediktsson, Tragerði, Június Pálsson, Syðra-Seli og Einar Jónsson, borgari í Eyrakoti. Bréf þeirra félaga er dagsett hinn 15. mars 1897, og stílað til amtmanns sem beiðni um skiftingu hreppsins. Amtsyfirvöld bregðast vel við og 18. maí sama ár var gefið út landshöfðingjabréf um skiptinguna. Er ekki annað vitað en að um þetta hafi verið fullt samkomulag, og fóru hreppsnefndarkosningar í bíðum hinum nýju hreppum fram í júnímþá um vorið.

En af þessu leiddi að nú sá hvor hreppsnefnd fyrir sig um skólahald í sínum hreppi.

Lýsingar þær sem fyrir hendi eru um skólahúsnæði eru af skornum skammti, en framanaf benda þær til þess að ekki hafi verið mikið í það borið. Eyleifur Vernharðsson kennir í „Stofu“ sem er vestan við Stokkseyrarbæinn vestri, hús þetta er sameign hreppsins og skóla, íbúð í risi, skammarkrókur í smákompu utanvið. Notast jöfnumhöndum sem skóli og fundahús. Öllu veglegra skólahús er árið 1885 reist hjá Götu. „Timburhús, og líkist helst veglegri skemmu, með lofti yfir, og skammakrókur“ er þar meðtalinn. Hús þetta nefnist Götuskóli, jafnframt notað sem samkomuhús, til 1898, er góðtemplarahúsið kom til, og bjó þorpið við þetta skólahúsi í 24 ár. Skólagjöld voru tekin, 5-6 krónur á mánuði fyrir hvert barn, en um kennaralaun er það kunnugt, að lengstaf var Guðmundi Sæmundssyni greiddar 30 krónur á mánuði, en 1906-1908 hækkar greiðslan í 40 krónur mánaðarlega. Árið 1908, um vorið, segir Guðmundur starfi sínu lausu, en skólanefnd biður hann að halda kennslunni áfram og setti Guðmundur þá upp 50 krónur fyrir hvern mánuð, og ber vafalaust að skilja það sem greiðslu fyrir kennda mánuði eingöngu.

Þegar fræðslulögin frá 1907 gengu í gildi urðu þær breytingar á skólahaldi hér að nemendum fjölgaði verulega vegna skólaskyldunnar og fjárstuðningur var aukinn, en sjálft skólastarfið var orðið fastmótað og það mjög í sama anda og stefnt var að með hinni nýju löggjöf. En það var hvorttveggja að skólahús það sem kennt var við Götu, og byggt hafði verið þar 1885, reyndist nú alltof lítið, og svo

hitt, að það var vart talið hæft til áframhaldandi notkunar. Varð því að ráði að byggja annað skóla-hús, og var því valinn staður á ~~Eystri-Móhúsa~~ túninu í Eystri-Móhúsum, sunnan við Tötahús. Þar fékk skólinn 250 ferfaðma lóð gegn 15 króna árlegu afgjaldi, ~~Margir og~~ Þarna reis af grunni sumarið 1909 járnvarið timburhús 12.7×9.2 m, og er hæðin talin 5.7 m, en þess er að gæta að grunnurinn var all hár, og nokkurt ris var á húsinu, sem þó mun ekki hafa notast til neins, en kolageymsla var í kjallaraholu. Hafthæð í kennslustofum hefur verið allt að 3 m. Húsinu var skift í tvær kennslustofur og gangur með vestushlið. Innst í ganginum var afþiljað herbergi fyrir bokus og ýmis áhöld skólans. Inngangur var um suðurgafl, háar tröpur að skólagangúnum. Einn reikháfur var í húsinu og kolafn í hvorri stofu við millivegginn og reikháfinn. Tengdadóttir mín, sem barnalærdóm sinn tók út í þessu húsi segir „Ef maður var nærri ofninum, þá var of heitt, en væri maður við útgafl, þá var sár kld." Ekkert vatn var í húsinu og aðeins misjafnleza þrifnir útikamrar. Margir eru hér búsettir enþá sem þarna tóku út sína fyrstu og eftilvill einu skólagöngu, og muna vel þetta hús, sem lengstaf þótti gott, en að því bjó í 41 ár-1909-1950. Á fjórða áratugnum tóku að berast kvartanir og lagnað var uppá það sem aflaga fór, en „það var sem bót á gamalt fat" og fjárráð almennings á þeim árum ekki rúm. Svo komu styrjaldarárin finnu og ekkert er aðhafst. Á þessum árum eru nemendur

venjuleza 60-70 og bætast því þrengsli við lélegt skólahús, ónýtir gluggar og húsið óþétt.
Fyrst er bygging nýs skólahúss erðið á fundi skólanefndar 7. febrúar 1939. þann 27. janúar 1943 er óskað eftir fjárveitingu á fjárlögum ríkisins vegna væntanlegrar skólabyggingar. En 30 nóvember 1943 er fundur með skólanefnd, námsstjóra Bjarna M. Jónssyni og íþróttafulltrúa ríkisins, Þorsteini Einarssyni. Þá liggur fyrir uppdrátur að skólahúsi, gerður af húsameistara ríkisins, Guðjóni Samúelssyni, og hreppsnefnd hefur lagt til hliðar 20.000 krónur.
Rætt er um stað fyrir nýtt skólahús, bent á sömu lóð og skólinn þá stóð á og einnig Tjarnarkotslóðina. Báðir staðirnir taldir koma til greina, en lengra kemst þetta ekki að sinni, en þann 27 ágúst 1946 koma saman á Stokkseyri: hreppsnefnd, skólanefnd, fræðslumálastjóri, skipulagsstjóri ríkisins og íþróttafulltrúi. Er nú kominn upp ágreiningur um hvar skólinn skuli standa, en sæst er á Stokkseyrartún vesturundir Haungudæl, eða þar sem við nú erum stödd í húsi því er síðar reis. Það er svo sumarið 1947 að hafist er handa um að byggja nýtt skólahús og skólinn flutti þar inn 21. október 1950 þó húsið væri enganvegin fullgfrágengi.
Nemendur þann vetur voru 59, skólastjóri Björn Guðmundsson og samkennarar Björn Gestsson og Valborg Helg
Dóttir. Skólahúsið er 28×10 m, alsteypt, tvær hæðir og hátt ris. Árið 1973 var byggt við það ytri forstofa 150 fermetrar. Í hásinu er rennandi vatn, Vafhitun

Skólastjóri nú er Theodór Gudjónsson og auk hans 6 fastrádnir kennarar, en stundakennarar eru 7. Kennt er í 6 kennslustofum og smíðakennsla er í risi. Auk þess er í húsinu skrifstofa skólastjóra og bókasafn hreppsins. Nemendur nú eru í þessum skóla 126, en upphaflegri byggingaráætlun er en ekki lokið, því gert var ráð fyrir þverálmu á einni hæð hér norðanvið húsið, leikfimissal með tilheyrandi aðstöðu. Það bíður sínstíma, og sundlaugarbygging er á byrjunarstigi.

Þess er áður getið að Endmundur Sæmundsson kenndi við skólann 26 ár. Var hann oftast eini kennarinn, en sum árin þó með aðstoð. Þegar barnaskólinn haustið 1909 tók til starfa í nýju skólahúsi og samkvæmt nýsettum lögum um fræðsla barna, réðst að skólanum, sem skólastjóri, Páll Bjarnason frá Götu, síðar skólastjóri í Vestmannaeyjum. Er hann þarna til vorsins 1917, þó með fjærvistarleyfi veturinn 1915-16, en starfinu þann vetur gegndi Sigurður Þorkelsson frá Kamlahrauni. Stríðsárin urðu erfið um skólahald sem annað, en þó var haldið uppi kennslu með einum kennara 1917-18 og réðst til þess Gudjón Gudjónsson síðar skólastjóri í Hafnarfirði. Nasta ár kenndu þau bæði, hjónin Gudjón Gudjónsson og Ragnheiður Jónsdóttir rithöfundur. Árið 1919 tekur við skólastjórn Sigurður Heiðdal rithöfundur, og naut hans við hér til 1929. Samkennari Sigurðar Heiðdal var fyrstu 2 árin Sigurður Sigurðsson, „skaftfellskur maður", en síðar Jónas Jóssteinsson 1920-29 og tók hann við skólastjórn

eftir Sigurð Heiðdal um tveggjaáraskeið, að hann hvarf að Austurbæjarbarnaskólanum í Reykjavík og gerðist þar yfirkennari. Eftir Jónas Jósteinsson tók við skólastjórn Jarþrúður Einarsdóttir frá Tóttum um tveggja-ára skeið, en samkennarar hennar voru Sigurður Eyjólfsson og síðar Haftur Guðmundsson rithöfundur. Haustið 1933 ráðast að skólanum Hlöðver Sigurðsson síðar skólastjóri á Siglufirði, og var hann hér skólastjóri til 1943. Með Hlöðvi kennd Axel Þórðarson síðar kennari við Miðbæjarskólann í Reykjavík, en Axel kenndi hér samfleitt í 13 ár eða til 1946. Árið 1936 er skólaskyldaford niður til 7 ára aldurs barna og skólatími lengdur í 9 mánuði. Bott var við einum kennara, Margreti Gísladóttur í Hoftúni, en þeir Hlöðvir og Axel tóku ásig aukin kennslustörf. Nú tekur við lengt tímabil sem starf við þennan skóla virðist ekki eftirsótt þó alltaf tokist að manna útgerðina. Tilnefndir eru margir ágotir sólamenn: Sigvaldi Hjálmarsson, Hjálmar Guðmundsson, Sigurþór Halldórsson, Haraldur Jónsson, Einar Halldórsson, Ólafur Orn Árnason, Böðvar Guðjónsson frá Hnífsdal, Hilja Sigurðardóttir, Björn Guðmundsson, Gerður Sigurðardóttir, Björn Guðmundsson, Sigríður Guðjónsdóttir. Allt þetta ágota fólk kemur og fer. Stansar mest tvö ár. Stundakennarar eru hér ekki nefndir, en lengst mun þar hafa notið við sára Ariliusar Níelssonar sem kenndi hér meira og minna í 10 ár. Vafalaust er það ástan, skólhúsið, og ekki síður hitt að ekkert fast húsnæði var fyrir hendi til íbúðar fyrir skólastjóra

né samkennara. Fólkinu var halad niður á enkaheimil um, og þá hest þar sem hogt var ad fá handa þvíe fodi. Edlileza leitadi fólkid eftir starfi þar sem adstadan var betri. Þök sé því samt, þad kom og hélt uppi gódum skóla vid erfid skilirdi, en festa verdur minni vid sífelld manna skipti.

Ádur er sagt frá ~~byggin~~ því ad flutt var í nýtt skólahús árid 1952. Samhlida eda ári fyrr er á sömu lód risid nýtt steinhús, tvær hædir, 9.4×9, 2 stofur og eldhús á hvorri hæd, ætlad skólstjóra efrihædin og tveim einhleypingum nedrihædin. Fljótleza taldi skólastjóri sig þurfa húsid allt fyrir sig og fjölskyldu sína, en nýleza hefur sveiterstjórnin fest kaup á tveim húsum er Vidlegasjódur reisti vegna Vestmannaeyjinga er ad heiman harfu medan eldgosid þar stód yfir, einnarhædarhús úr timbri, 508 rúmmetrar hvort hús. Hefur þetta bætt úr adkallandi þörf og sínt sig, ad í þad minsta skólastjórar stódvast hér lengur en var um tíma þannig var Fridbjörn Gunnlaugs hér í 11 ár og kennti kona hans, Sigrídur Sigurdardóttir jafn lengi, en núverandi skólastjóri tók vid af þeim og er nú á 8. ári, sem skólastjóri hér.

Yfirsmidur vid byggingu skólans og skólstjórabústadar var Jón Þórir Ingimundarson á Sólbakka en múrarameistari Sæmundur Fridriksson á Brautartungu. Ríkissjódur kostadi byggingu skólans ad hálfu, en bústadinn ad þremfjórda

Frodslulözin frá 1907 gerdu ród fyrir tvumskonar skólafyrirkomulagi. Pad er föstum skóla sins og peim er ég nú hef verid ad lýsa, og annarsvegar farskóla í dreifbýli par sem ekki var adstada til ad öll börnin gætu sótt sama skóla vegna fjarlægdar eda erfidra samgangna. Nú hagagadi einmitt svo til hér í hreppi ad ekki gátu öll börn gengid ad heiman daglega til Stokkseyrar. Var hreppnum því skift í tvö frodsluhérud og farskólaákvedi lagarna látid ná til sveitabæjanna flestra og kennt á ýmsum stödum, pannig ad hver nemandi naut tveggja/mánada kennslu, eda par um bil. Var pessum farskóla haldid uppi 1909 til 1944 ad fáum árum frátöldum ad börnin voru svo fá ad ekki pótti ~~fort~~ hægt ad kosta fyrir pau sérkennara, en peim komid til dvalar á Stokkseyri. Sídan 1944 hefur verid haldid uppi heimanakstri á vegum hreppsfélagsins eda skólans vegna peirra barna sem utan porpsins eru búsett.

Ég býst vid því ad yfirleitt hafi frodslulözunum frá 1907 verid fagnad. Pó minnist ég pess sem 14 ára barn ad ég kom á nágranna heimili og húsbóndinn sagdi vid mig „nú eigum vid sem búin erum ad koma börnum okkar upp ad fara ad kosta ykkur í skóla". Pannig lyndist en andi hinna 41 mótmælenda gegn skólahaldi frá 16. apríl 1851.

Góðir heimamenn og gestir.
Að þessari skýrslu minni lokinni legfi eg mér að halda því fram, að póað okkur sem ordin eru gömul oft sýnist þeir yngri fara villir vegar þá á ðskan alltaf leik, og hafur parafleiðandi rétt fyrir sér, þegar af þeirri ástoðu að við hverfum. Hinnsvegar er lífið svo gjöfullt, að það á jafnan til menn sem fœrir eru um að móta stefnuna. Það er einn af kostum þess að vera fœddur með fámennri þjóð, að það eru svo tiltölulega margir sem fá tokifœri til að proska anda sinn á því að ráða frammúr örðugleikum og finna nýjar leiðir, án tokifœra og árðis stöndum við í stað. Fyrir 130 árum fundu glöggir og velviljaðir menn fyrir þörf sem bota þurfti úr, og sáu leið.
Við höfum verið að fást við þetta síðan og því verður aldrei lokið. Megi guð gefa ykkur styrk til að byggja þar við og fegra myndina.

Lifið heil.

— " —

Nokkuð breytt frá því sem þetta var flutt í Grunnaköla Stokksegrar 17. októler 1978

S. J.